

Jan Urban: Zažili jsme krásné časy s šancí na etablování právního státu. Trvaly asi týden

Listopad 1989 a sametová revoluce v centru Prahy. Foto: Profimedia

KOMENTÁŘ. Zažili jsme nádhernou dobu, ve které jsme mohli věřit v platnost univerzálních lidských a občanských práv, garantovaných mezinárodními pakty. V nadšení nad ponižující porážkou komunistické diktatury jsme si nepřiznali, že o lidská práva v komunistickém Československu usilovala jen nepatrná skupina jeho občanů. Zbytek mlčel. Komunismus zdánlivě zmizel, jen ještě třicet dalších let ho naše vlastní hloupost a slabost udržovala jako součást formálně demokratického politického systému. Byla to chyba.

Ještě větší chyba byla, že si domnělí vítězové roku 1989 nechtěli všimnout totalitního fundamentu společnosti. Vrazi a vraždící soudci padesátých let nikdy potrestáni nebyli, natož jejich estébáčtí nahrávači a šéfové z komunistické strany.

Velerádci roku 1968 také ne. Soudci ani jejich režimní poručníci z politických procesů sedmdesátých a osmdesátých let jakbysmet. Spravedlnost byla po Listopadu obětována fantómu "právní kontinuity", přesto, že v únoru 1991 byla přijata Listina práv a svobod se speciálním paragrafem, nakazujícím, že všechny části právního řádu musí být do konce prosince uvedeny do souladu s Listinou, jinak přestávají být účinné.

Jenomže, když tajné domovní prohlídky a umisťování stálých odposlechů nebo násilná přepadení disidentů podle zákona nikdy neexistovaly, tak nebylo co trestat, že. Tak jaká spravedlnost. Totalitní fundament nás samých nebyl dotčen.

A jak už tehdy předvídal polský disident Adam Michnik, otroci, kteří byli osvobozeni, aniž by k tomu museli přispět vlastním odbojem a důvoděním, v příštích volbách nutně a svobodně zvolí jen dalšího otrokáře. A tak to i dopadlo.

Kde se stala chyba?

Myslím na vlastně dnes už dědičný totalitní fundament dnešní politiky a systému, když musím poslouchat rasistické žvásty Tomia Okamury, lži bolševistů Klause, Zemana, Babiše a hejna jejich trpaslíků a trumpaslíků. Všichni jakoby vypadli z komoušských seriálů, dodnes vysílaných v televizi.

Právo zůstalo podřízené politice a ostudná fáze "devadesátkové reformy" mohla vypuknout.

Nutí to k hledání odpovědi na základní otázku: Kde se stala chyba a kdo nese vinu? Protože ta stejná za všech okolností tichá a poslušná většina přitakávačů moci kdysi posílala na Hrad nákladní auta rezolucí, požadujících trest smrti pro Horákovou i Slánského a v lednu 1977 zase tisíce kolektivních žádostí o co nejpřísnější potrestání "ztroskotanců a samozvanců" z Charty 77.

Autor těchto řádků patří k těm, kdo mohl prohru největší historické šance na etablování demokratického právního státu zblízka pozorovat. Ta šance trvala tak týden, možná deset dní.

Nepřipravená a zaskočená vedení Občanského fóra a Verejnosti proti násiliu nedokázala pochopit historickou zodpovědnost, neuměla domyslet priority a ve strachu z násilí si nechala vnutit jako jedinou strategii vyjednávání o obsazení pozic v neživotném institucionálním systému totalitního režimu.

Nedokázala pochopit, že právě odchod od totalitního systému a jeho institucionální nekulturnosti je ještě stokrát důležitější, než samotné obsazení ministerstev a pražského Hradu.

Nová moc nikdy nepochopila, že komunistickým režimem rozbitá a atomizovaná společnost potřebuje ze všeho nejvíc jednoduchý všepropojující pocit, že právo a jeho dodržování a prosazování má být od této chvíle za všech okolností tím nejmenším společným hodnotovým základem.

Prosté vědomí, že před zákonem si všichni musejí být, a od této chvíle i jsou, rovni. Teprve to dovoluje skutečné demokracii dýchat. Nic z toho se nestalo. Právo zůstalo podřízené politice a ostudná fáze „devadesátkové reformy“ mohla vypuknout. Výsledek?

Klaus, Zeman, Paroubek, Blažek...

Stamiliardové ekonomické ztráty a vznik politice zavázané „nové šlechtě“ (termín pozdě proževšího posledního československého premiéra Jana Stráského). Dnešní oligarchizace ekonomiky je toho bezprostředním dědictvím. Ještě horší však byla ztráta důvěry v právo a spravedlnost.

Společný hodnotový základ a důvěra v právní stát zůstaly jenom snem. Nade vším se rozklenul styl zásadně negativní „politiky“ ostré polarizace za každou cenu, neschopné přinášet uklidnění a vidět úspěchy. Dá-li se něco takového vůbec nazvat politikou, pak jenom politikou sebepoškozování a z delší perspektivy sebezničení.

Jmenovaní prý doufali, že zákulisním „vyjednáváním“ se jim podaří během těch jedenácti měsíců od Diagu získat pár set milionů do vlastní kapsy.

Připomeňme jen nejslavnější „pomníky“ sebedestrukce právního státu:

Václav Klaus a jeho amnestie na rozloučenou, Miloš Zeman a privatizační skandály pana Šloufa, podvody Jiřího Paroubka, který raději nechal poslat do vězení lidi, kteří upozornili na rozkrádání fondů PHARE na jeho ministerstvu pro místní rozvoj a pak raději nechal vládu zaplatit (samozřejmě v utajeném režimu) přes dvě stě milionů korun do Bruselu, jen aby protikorupční služba OLAF nezačala pražskou korupci vyšetřovat.

Marie Benešová a opět Miloš Zeman, vyhrožující firmám trestním stíháním, pokud „nebudou spolupracovat“. Ústecká, pražská, ostravská, budějovická nebo brněnská politická „mafie“... Nic z toho by se nestalo, kdyby právo stálo nad politikou, a ne naopak.

Zastavme se pro příklad v Brně. Pavel Blažek získal svoji přezdívku Don Pablo ještě před svým vstupem do politiky. Jakéhosi „předjezdce“ mu mezi politiky dělal jeho kamarád, na počátku vlastní politické kariéry vlivný sociální demokrat Zdeněk Koudelka.

V roce 2001 se společně pokusili o „velkou ránu“, když se jim s pomocí zfalšovaného znaleckého posudku, jehož autorem byl Blažkův spolupracovník, jistý Radomír Daňhel, podařilo přesvědčit přinejmenším naprosto naivního ministra zdravotnictví Bohumila Fišera (všichni jmenovaní z Brna), aby zbojkotoval platné usnesení vlády a nepodepsal už připravenou dohodu o smíru se společností Diag Human.

Dochoval se Koudelkův dopis ministrovi, kterým navrhuje odložit rozhodování až na další volební období – za jedenáct měsíců. Známa to historka, zahrnující hned několik trestných činů, nikdy nepotrestaná.

Jmenovaní prý doufali, že zákulisním „vyjednáváním“ se jim podaří během těch jedenácti měsíců od Diagu získat pár set milionů do vlastní kapsy. Ta vládní dohoda měla spor ukončit za dvě až tři miliardy.

Díky přesným výpočtům dvou následujících arbitráží a narůstajícím úrokům už je těch miliard sedmnáct. Tohle všechno bylo veřejně známo a prokázáno. Blažek [byl](#) od té doby dvakrát ministrem spravedlnosti a věrný Daňhel jeho náměstkem.

Oba museli rezignovat až po bitcoinové aféře na ministerstvu koncem května 2025. Ale žádný strach. Náměstkem ministra spravedlnosti je kamarád Zdeněk Koudelka a jeho kontakty v justici stále hodně znamenají.

Tohle bylo už popsáno mnohokrát, je na čase začít mluvit o tom, co s tím.

